

اپیدمیولوژی آبستنی‌های با آخرین دوره قاعدگی نامعلوم

دکتر محسن جانقربانی^۱ و فاطمه فارسی^۲

خلاصه

اپیدمیولوژی آبستنی‌های با آخرین دوره قاعدگی نامعلوم در زایشگاه‌های شهر کرمان طی چهار ماه بررسی شد. بدین منظور با مادران ۱۱۹۲ نوزاد یک قلو مصاحبه بعمل آمد که از این تعداد ۲۴۰ (۲۰/۳٪) نفر، تاریخ آخرین قاعدگی خود را نمی‌دانستند. آخرین قاعدگی نامعلوم با میزان کم وزنی هنگام تولد و وضعیت اقتصادی، اجتماعی و دموگرافیک پایین رابطه داشت. این ویژگیها با میزانهای بالای زایمانهای نارس همراه بود. بنابراین در بررسی نوزادان کم وزن، احتمال سوگرایی با در نظر گرفتن گروه زنانی که تاریخ آخرین دوره قاعدگی خود را نمی‌دانند باید به دقت بررسی شود.

واژه‌های کلیدی: آخرین دوره قاعدگی، سن آبستنی، کم وزنی هنگام تولد، اپیدمیولوژی

مقدمه

است تا ۳۰٪ زنان تاریخ آخرین دوره قاعدگی خود را ندانند (۴). مطالعات اندکی در خصوص اپیدمیولوژی این گروه از زنان که تاریخ آخرین دوره قاعدگی خود را نمی‌دانند انجام گرفته است. در ایران مطالعات چندانی در این خصوص نشده است و در کرمان نیز

برای بررسی نوزادان نارس دانستن سن آبستنی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. معمولاً برای تعیین سن آبستنی از تاریخ آخرین دوره قاعدگی (last menstrual period (LMP)) استفاده می‌کنند، ولی ممکن

۱- دانشیار اپیدمیولوژی ۲- عضو هیأت علمی گروه مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی کرمان

اطلاعی در مورد نسبت زنان با آخرین تاریخ قاعدگی نامعلوم در دست نمی‌باشد.

در این بررسی نسبت زنان با تاریخ آخرین قاعدگی نامعلوم در زنان آبستن یک قلوزا که جهت زایمان به زایشگاههای شهر کرمان مراجعه نموده‌اند، تعیین و رابطه بین نشانگرهای دموگرافیک و اجتماعی - اقتصادی با آخرین دوره قاعدگی نامعلوم مطالعه گردیده است.

روش مطالعه

از ۱۶ تیر تا آخر آبان ماه ۱۳۷۳ با ۱۲۰۰ زن آبستنی که برای زایمان به چهار بیمارستان باهنر، کاشانی، راضیه فیروز و ارجمند (مجموع زایشگاههای سطح شهر کرمان) مراجعه کرده بودند یک روز پس از زایمان مصاحبه بعمل آمد و نوزادان آنها در هنگام تولد توزین گردیدند و تاریخ آخرین قاعدگی مادر ثبت شد. نشانگرهای دموگرافیک و اجتماعی - اقتصادی نظیر سن مادر، نوبت زایمان، تعداد زایمانهای قبلی، تعداد تولدهای زنده قبلی، تحصیلات مادر و پدر، شغل مادر و پدر، سن اولین قاعدگی مادر و وزن نوزاد هنگام تولد ثبت گردید. تعداد هشت زن، زایمان چند قلو داشتند که از مطالعه حذف شدند و ۱۱۹۲ مورد تجزیه و تحلیل گردید.

نوزادانی که وزن هنگام تولد آنها ۲۵۰۰-۱۰۰۰ گرم بود بعنوان نوزادان کم وزن در نظر گرفته شدند.

اطلاعات بدست آمده با استفاده از کامپیوتر شخصی سازگار با IBM و نرم افزار کامپیوتری spss/pc+ version 3 تجزیه و تحلیل گردید.

روشهای آماری مورد استفاده شامل آزمون χ^2 استودنت و مربع کای می‌باشد. ۹۵٪ دامنه اطمینان برای اختلافهای بین میانگینها و نسبتها از روشی که بوسیله موریس (Morris) و گاردنر (Gardner) شرح داده شده است برآورد شد (۷).

نتایج

اختلاف توزیع چندین عامل در بین کسانی که تاریخ آخرین قاعدگی خود را بخاطر می‌آوردند و آنهایی که نمی‌آوردند، در جدول ۱ نشان داده شده است. در افراد مورد بررسی ۲۴۰ نفر (۲۰/۳٪) تاریخ آخرین قاعدگی خود را بیاد نمی‌آوردند و ۹۵۲ نفر بخاطر می‌آوردند. سن اولین قاعدگی ۱۹۳ مورد معلوم نبود. افرادی که تاریخ آخرین قاعدگی خود را بیاد می‌آوردند، جواتر بودند، سن شروع اولین قاعدگی کمتری داشتند و وزن هنگام تولد

نوزادانشان بیشتر و تعداد زایمان آنها کمتر بود. از طرفی خودشان و همسرانشان با سواد بودند و بیشتر در خارج از منزل اشتغال داشتند. وزن هنگام تولد ۳۱ نفر (۱۲/۹٪) از نوزادان مادران با تاریخ آخرین دوره قاعدگی نامعلوم کمتر از ۲۵۰۰ گرم بود، در حالیکه وزن ۵۷ نفر (۶٪) از نوزادان مادران با تاریخ آخرین دوره قاعدگی معلوم از حد فوق کمتر بود ($\chi^2=12/5$, $df=1$, $P<0/001$).

رابطه بین نسبت افراد با تاریخ آخرین دوره قاعدگی نامعلوم و چندین نشانگر در جدول ۲ خلاصه شده است. رابطه لاشکلی بین نسبت افراد با تاریخ آخرین دوره قاعدگی نامعلوم و سن مادر وجود دارد. از نظر آماری رابطه معنی داری بین نسبت افراد با تاریخ آخرین دوره قاعدگی نامعلوم و نوبت زایمانی وجود دارد. دامنه آن از ۱۲/۳٪ (تعداد ۵۲ نفر) در زنان اولزا تا ۵۰٪ (تعداد ۱۸ نفر) در زنان با رتبه زایمانی ۸ یا بیشتر می‌باشد. نسبت زنان با تاریخ آخرین دوره قاعدگی نامعلوم در زنان بیسواد، خانه‌دار و با وضع اجتماعی - اقتصادی پایین، بالاتر است.

همچنین از نظر آماری رابطه معنی داری ($\chi^2=10/7$, $df=2$, $P<0/05$) بین نسبت زنان با تاریخ آخرین قاعدگی نامعلوم و سن اولین قاعدگی وجود دارد. ۱۴/۵٪ از زنان با سن اولین قاعدگی کمتر از ۱۳ سال، تاریخ آخرین قاعدگی خود را نمی‌دانستند، در حالی که ۲۵٪ از زنان با سن اولین قاعدگی بیشتر از ۱۵ سال، تاریخ آخرین قاعدگی خود را نمی‌دانستند.

بحث

در این بررسی ۲۰/۳٪ از زنان، تاریخ آخرین قاعدگی خود را بیاد نمی‌آوردند. این نسبت در مقایسه با مطالعات انجام شده در کشورهای توسعه یافته صنعتی زیاده‌تر است که می‌تواند ناشی از سطح تحصیلات و وضعیت اجتماعی - اقتصادی پایین تر باشد. در آمریکا ۷/۵٪ زنان باردار سفید پوست و ۱۵/۵٪ زنان آبستن سیاه‌پوست سن آبستنی خود را نمی‌دانستند (۲). بوکنز (Buekens) و همکاران در بلژیک گزارش کردند که ۱۶٪ از ۲۲۴۰۴ زن باردار، تاریخ آخرین قاعدگی خود را نمی‌دانستند (۱).

این مطالعه نشان می‌دهد، زنانی که تاریخ آخرین قاعدگی خود را بخاطر دارند با آنهایی که ندارند تفاوتی دارند. نخست آنکه وزن هنگام تولد نوزادان زنانی که تاریخ آخرین قاعدگی خود را بخاطر ندارند کمتر است، که می‌تواند ناشی از وضع اجتماعی - اقتصادی و دموگرافیک بدتر آنها باشد. همچنین می‌تواند در زنان زیر ۲۰ سال یا بیش از ۳۰ سال، با رتبه زایمانی بالا، سطح

جدول ۱: مقایسه میانگین و نسبت ویژگیهای انتخاب شده در میان زنانی که تاریخ آخرین قاعدگی خود را بخاطر می‌آوردند و آنهایی که بخاطر نمی‌آوردند.

ویژگیها	تاریخ آخرین قاعدگی معلوم		تاریخ آخرین قاعدگی نامعلوم		اختلاف* (۹۵٪ دامنه اطمینان)
	تعداد	میانگین (انحراف معیار)	تعداد	میانگین (انحراف معیار)	
سن مادر (سال)	۹۵۲	۲۵/۹ (۵/۵)	۲۴۰	۲۷/۲ (۶/۵)**	-۱/۳۰ (-۲/۱۱ و -۰/۵)
سن شروع اولین قاعدگی مادر (سال)	۴۲۸	۱۳/۲ (۱/۳)	۱۷۵	۱۳/۶ (۱/۴)**	-۰/۴ (-۰/۶۱ و -۰/۱۸)
وزن هنگام تولد نوزاد (گرم)	۹۵۲	۳۲۱۸ (۴۳۵/۱)	۲۴۰	۳۱۵۱ (۴۵۲/۴)***	۶۷(۴/۸ و ۱۲۹)
		تعداد	تعداد	درصد	
تعداد زایمان		۷۶۵	۱۳۸	۵۷/۵***	۲۲/۹ (۱۶/۱ و ۲۹/۶)
	≤۳	۱۸۷	۱۰۲	۴۲/۵	>۳
تعداد تولد زنده		۷۳۶	۱۲۹	۵۳/۸***	۲۳/۶ (۱۶/۷ و ۳۰/۴)
	≤۳	۲۱۶	۱۱۱	۴۶/۲	>۳
سطح سواد مادر		۶۸	۸۹	۳۷/۱***	-۲۹/۹ (-۳۶/۳ و -۲۳/۶)
	بی‌سواد	۸۸۴	۱۵۱	۶۲/۹	با سواد
سطح سواد پدر		۷۰	۵۷	۲۳/۸***	-۱۶/۴ (-۲۲/۰ و -۱۰/۸)
	بی‌سواد	۸۸۲	۱۸۳	۷۶/۳	با سواد
شغل مادر		۷۸۷	۲۱۸	۹۰/۸***	-۸/۲ (-۱۲/۵ و -۳/۸)
	خانه‌دار	۱۶۵	۲۲	۹/۲	کارمند

* اختلاف بین زنانی که تاریخ آخرین قاعدگی خود را بخاطر می‌آوردند و آنهایی که بخاطر نمی‌آوردند. بوسیله روش مورس (Morris) و گاردنر (Gardner) (v) محاسبه شده است.

P < ۰/۰۵ **

P < ۰/۰۰۱ ***

جدول ۲: رابطه بین نسبت زنان با تاریخ آخرین دوره قاعدگی نامعلوم با نشانگرهای دموگرافیک و اجتماعی

معنی داری آماری	زنان با تاریخ آخرین قاعدگی نامعلوم		تعداد کل	نشانگرهای دموگرافیک و اجتماعی
	درصد	تعداد		
۰/۰۰۱	۲۲/۶	۴۷	۲۰۸	سن مادر < ۲۰
	۱۶/۹	۱۲۱	۷۱۷	۲۰-۲۹
	۲۶/۲	۶۶	۲۵۲	۳۰-۳۹
	۴۰/۰	۶	۱۵	۴۰+
۰/۰۰۱	۵۶/۷	۸۹	۱۵۷	سطح تحصیلات مادر بیسواد
	۱۳/۰۴	۱۳۵	۱۰۳۵	باسواد
۰/۰۰۱	۴۴/۹	۵۷	۱۲۷	سطح تحصیلات پدر بیسواد
	۱۵/۸	۱۶۸	۱۰۶۵	باسواد
۰/۰۰۵	۲۱/۷	۲۱۸	۱۰۰۵	شغل مادر خانه‌دار
	۱۱/۸	۲۲	۱۸۷	کارمند
۰/۰۰۱	۱۴/۵	۹۰	۶۲۱	سن شروع قاعدگی < ۱۳
	۲۲/۰	۷۰	۳۱۸	۱۳-۱۵
	۲۵/۰	۱۵	۶۰	۱۵+

روایی) برآوردهای میزان کم وزنی هنگام تولد (و نارس) در گروه اقتصادی - اجتماعی پایین، در مقایسه با افراد با وضع اجتماعی بهتر بیشتر اثر خواهد کرد. بنابراین، وقتی نتایج مطالعات کم وزنی هنگام تولد (با نارس) تفسیر می‌شود باید این مطالب در نظر گرفته شوند. در این صورت، در مطالعاتی که کم وزنی هنگام تولد را بررسی می‌کنند، باید توزیع زنان با سن آبستنی نامعلوم بعنوان یک متغیر مخدوش کننده برای هر نشانگر در نظر گرفته شود و بدین شکل بطور کامل نتایج تجزیه و تحلیل گردند.

سپاسگزاری

از جناب آقای دکتر علی صادقی حسن آبادی و آقای دکتر محمدتقی یاسمی بخاطر انتقادات و توصیه‌های آنها سپاسگزاریم، همچنین از تمام کارکنان بخش زایمان زایشگاههای نیک‌نفس، بیمارستان راضیه فیروز، بیمارستان ارجمند و بیمارستان آیتا... کاشانی، کارکنان بخش پذیرش زایشگاه و بخش نوزادان زایشگاه نیک‌نفس که با سخاوت تمام ما را باری کردند سپاسگزاریم. هزینه‌های این طرح بوسیله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی کرمان تأمین شده است.

تحصیلات پایین و زنان خانه‌دار رخ دهد. رابطه معنی‌دار بین سن اولین قاعدگی و نسبت زنان با تاریخ آخرین قاعدگی نامعلوم را می‌توان با این حقیقت توجیه کرد که سن بالاتر برای اولین قاعدگی در گروههای اقتصادی - اجتماعی پایین تر شایع تر است (۶).

سایر پژوهشگران نیز رابطه بین عوامل اقتصادی - اجتماعی و نسبت زنان با تاریخ قاعدگی نامعلوم را گزارش کرده‌اند، تامسون و همکاران (Thomson et al) در مطالعه‌ای در ابرردین (Aberdeen) بر روی ۵۲۰۰۴ تولد یک قلو یک رابطه خطی بین نوبت زایمانی و نسبت زنان با سن آبستنی نامعلوم گزارش کردند (۸).

بالاخره، بسیاری از پژوهشگران یک رابطه قوی بین نارس و وضعیت اقتصادی - اجتماعی و دموگرافیک را نشان داده‌اند (۲،۳،۵). بنابراین وضعیت اقتصادی - اجتماعی پایین با میزان کم وزنی نوزاد هنگام تولد و نسبت زنانی که آخرین تاریخ قاعدگی خود را بخاطر نمی‌آورند رابطه دارد. شناسایی زنانی که تاریخ آخرین دوره قاعدگی خود را بخاطر نمی‌آورند روی اعتبار

Summary

Epidemiology of Pregnancies with Unknown Last Menstrual Period

M. Janghorbani, PhD¹; and F. Farsi, BS²

1. Associate Professor of Epidemiology, 2. Academic Member, Kerman University of Medical Sciences and Health Services, Kerman, Iran

The epidemiology of normal pregnancies with unknown last menstrual period (LMP) was studied in 1192 singleton pregnancies. The LMP was unknown in 240 (20.3%) pregnancies. Unknown LMP is associated with high rates of low birth weight and with low socio-economic and socio-demographic status. Such characteristics are also associated with a high rate of preterm deliveries. Any possible bias introduced in studies of prematurity by ignoring the group of women with unknown LMP should be carefully checked.

Journal of Kerman University of Medical Sciences, 1995; 2(2): 61-65

Key Words: Last menstrual period (LMP), Gestational age, Low birth weight, Epidemiology

References

1. Buekens P, Delvoeye P, Wollast E, Robyn C: Epidemiology of pregnancies with unknown last menstrual period. *J Epidemiol Community Health* 1984; 38: 79-80.
2. Department of health education and welfare, Factors associated with low birth weights USA 1976. Washing DHEW, 1980, DHEW Publications, No (PHS) 80-1915.
3. Hoffman HJ, Stark CHR, Lundin FE, Ashbrook JP: Analysis of birth weight, gestational age, and fetal viability, U.S. births, 1968. *Obstet Gynecol Surv* 1974; 29: 657-681.
4. Garn SM, Shaw HA, McCabe KD: Effect of socio-economic status and race on weight defined and gestational prematurity in the United States. In Reed DM, Stanely FJ (eds): The epidemiology of prematurity. Baltimore, Urban and schwarzenberg 1977; pp 127-143.
5. Kaltreider F, Kohl S: Epidemiology of preterm delivery. *Clin Obstet Gynecol* 1980; 23: 17-37.
6. Levy A: Deculage Seculaire et puberte. *Ann Pediat* 1980; 27: 544-552.
7. Morris JA, Gardner MJ: Calculating confidence interval for relative risks (odds ratios) and standard ratios and rates. *British Medical Journal* 1988; 296: 1313-1316.
8. Thomson AM, Billewicz WZ, Hytten FE: The assessment of fetal growth. *Journal of Obstetrics and Gynecology of the British Commonwealth* 1968; 79: 903-916.